

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 16. února 2021 ve věci č. 23922/19 – *Gawlik proti Lichtenštejnsku*

Senát druhé sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že propuštěním stěžovatele ze státní nemocnice v důsledku toho, že podal trestní oznámení na primáře v této nemocnici, kterého podezíral z provádění aktivní eutanázie, což si však dostatečně neověřil, ačkoli to udělat měl a mohl, nedošlo k porušení jeho práva na svobodu projevu zaručenou článkem 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel pracoval jako zástupce primáře v lichtenštejnské státní nemocnici, kde z elektronické zdravotní dokumentace, která neobsahovala kompletní informace o zdravotním stavu pacientů, v září 2014 zjistil, že čtyři pacienti léčení jeho přímým nadřízeným dr. H. zemřeli po podání morfinu, z čehož vyvodil, že tento na nich provedl aktivní eutanázii. O několik dní později podal stěžovatel na dr. H. trestní oznámení pro podezření z usmrcení na žádost a účasti na sebevraždě jiné osoby. Stěžovatel nevyužil interních oznamovacích kanálů nemocnice, neboť podezření se týkalo jeho přímého nadřízeného, který se ještě donedávna zabýval řešením stížností, které byly tímto způsobem interně oznamovány. Místopředseda správní rady nemocnice, jakož i zahraniční nezávislí znalci potvrdili, že dr. H. aktivní eutanázii nevykonával a v prosinci 2014 bylo trestní řízení proti dr. H. zastaveno. Média o případu obsáhle referovala.

V říjnu 2014 byl stěžovatelův pracovní poměr okamžitě zrušen. Stěžovatel se před vnitrostátními soudy domáhal určení, že byl protiprávně propuštěn, a požadoval zaplacení ztráty výdělku a náhrady majetkové i nemajetkové újmy. Ústavní stížnost byla odmítnuta, neboť vzhledem k závažnosti daných tvrzení, jakož i k následkům, které dotčeným subjektům způsobil mediální ohlas celého případu, byl stěžovatel povinen získané informace ověřit, což neučinil.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že okamžitým zrušením jeho pracovního poměru z důvodu odhalení podezření z páchání závažné trestné činnosti bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy.

Soud přihlédl ke skutečnosti, že stěžovatel byl ze zaměstnání propuštěn v důsledku svých výroků o provádění eutanázie, a konstatoval, že došlo k zásahu do práva stěžovatele na svobodu projevu (srov. věci *Fuentes Bobo proti Španělsku*, č. 39293/98, rozsudek ze dne 29. února 2000, § 38; *Heinisch proti Německu*, č. 28274/08, rozsudek ze dne 21. července 2011, § 45; nebo *Matúz proti Maďarsku*, č. 73571/10, rozsudek ze dne 21. října 2014, § 27, ve kterých se Soud zabýval zásahy do práv propuštěných zaměstnanců státem vlastněných nebo ovládaných společností). Mezi stranami nebylo sporu o tom, že k zásahu došlo na základě zákona a že sledoval legitimní cíl ochrany dobré pověsti a práv a svobod jiných.

Soud se následně zabýval otázkou, zda byl tento zásah nezbytný v demokratické společnosti, přičemž zde v souladu se svou ustálenou judikaturou posuzoval několik kritérií (*Guja proti Moldavsku*, č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 70–78), mezi něž patří: (a) veřejný zájem spojený s odhalenými informacemi; (b) autentičnost a pravdivost odhalených informací; (c) rozsah újmy, kterou zaměstnavatel utrpěl v důsledku daného odhalení; (d) motivace dotčeného zaměstnance; (e) zda přistoupil zaměstnanec ke zveřejnění informací jako k poslednímu východisku, tj. až poté, co se obrátil na nadřízeného nebo jiný příslušný orgán; a (f) přísnost uložené sankce.

Soud souhlasil, že odhalené informace byly spojené se značným veřejným zájmem, neboť se týkaly podezření ze spáchání závažných trestných činů a jejich hrozícího opakování. Soud zdůraznil, že

svoboda projevu se vztahuje i na ty informace zveřejněné whistle-blowery, které se později ukážou jako nesprávné nebo jejichž správnost nelze prokázat. Dotyčná osoba je však povinná v rozsahu, v němž to okolnosti dovolují, pečlivě ověřit, že informace jsou přesné a spolehlivé (*Heinisch proti Německu*, cit. výše, § 67). Stěžovatel své závěry v listinné zdravotní dokumentaci neověřil, přestože věděl, že elektronická zdravotní dokumentace neobsahuje kompletní informace o zdravotním stavu pacientů a jakožto zástupce primáře mohl do listinné dokumentace kdykoli a bez větších obtíží nahlédnout. Vzhledem k závažnosti odhalených informací se proto Soud ztotožnil se závěry vnitrostátních soudů, že stěžovatel této své povinnosti nedostál (srov. *Medžlis Islamske Zajednice Brčko a ostatní proti Bosně a Hercegovině*, č. 17224/11, rozsudek velkého senátu ze dne 27. června 2017, § 115). Jelikož v projednávané věci nebyla pravdivost informací dostatečně ověřena, nemůže dle názoru Soudu veřejný zájem na jejich odhalení převážit nad zájmy zaměstnavatele a dotčeného lékaře na ochraně jejich dobré pověsti. Pokud jde o prostředky k oznamování a odhalování informací, Příloha k Doporučení Výboru ministrů o ochraně whistleblowerů z roku 2014 nestanoví pořadí, v němž by měly být využity, a Soud proto otázku, zda byl stěžovatel povinen svá podezření vznést nejprve interně v rámci nemocnice, ponechal otevřenou. Soud nerozporoval, že stěžovatel jednal v přesvědčení, že dané informace jsou pravdivé a je ve veřejném zájmu je odhalit. Soud konstatoval, že stěžovateli byla uložena nejpřísnější sankce, jakou pracovní právo umožňuje, což nepříznivě ovlivnilo jeho profesní kariéru i celou rodinu, která se musela ze země odstěhovat. Soud však přihlédl k mediálnímu ohlasu, jež celý případ vzbudil, a uzavřel, že uložená sankce musela na ostatní zaměstnance působit odrazujícím způsobem.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti proto Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi požadavkem na ochraně pověsti a práv zaměstnavatele a dalších zaměstnanců nemocnice, a právem stěžovatele na svobodu projevu. K porušení článku 10 Úmluvy tudíž nedošlo.